

**HÄÄDEMEESTE VALLA
EELARVESTRAATEEGIA
AASTATEKS 2024-2027**

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Majanduslik olukord riigis ja eeldused aastateks 2023-2027	4
3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
3.1. Tulubaasi prognoos.....	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
3.2. Kulude prognoos	10
4. Investeermistegevus	11
5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus	14
6. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus	17
7. Finantsdistipliini tagamise meetme täitmine	19

1. Sissejuhatus

Häädemeeste Vallavolikogu algatas Häädemeeste valla arengukava muutmise oma 26. jaanuari 2023. aasta otsusega nr 8 „Häädemeeste valla arengukava ja eelarvestrateegia koostamise algatamine“.

Eelarvestrateegia koostatakse Häädemeeste valla arengukavas (aastatel 2024-2027) sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Häädemeeste valla eelarvestrateegia esitatakse arengukava osana. Eelarvestrateegia koostamise aluseks on arengukava tegevuskava, kus on planeeritud järgmise nelja aasta strateegilised eesmärgid.

Eelarvestrateegia koostamisel ja menetlemisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 37 ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFIS) §-st 20. Hetkel kehtib Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastateks 2023-2026. Kehtiv arengukava peab mis tahes eelarveaastal hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat (vt tabel 3). Käesoleva eelarvestrateegiaga on täpsustatud nelja eelseisva aasta kavasid. Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse eelarveosa olulisemad tegevused ja investeringud koos kogumaksumuseprognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

KOFIS näeb ette, et eelarvestrateegias tuleb eraldi välja tuua olulisemad investeeringuobjektid koos kogumaksumuse prognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega.

Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud vormidel¹ eelarveandmed strateegia perioodi kohta. Nimetatud tabelid tuleb esitada hiljemalt strateegia vastuvõtmisele järgneval 30. oktoobril Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile.

Vastavalt KOFIS-ile jagatakse eelarves ja seega ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus, likviidsete varade muutus. KOFIS-is sätestatud nõuete kohaselt tuleb strateegias planeerida eelarved ka omavalitsuse sõltuva üksuse kohta.

Häädemeeste valla konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted olid kuni 31.12.2022. a AS Häädemeeste VK ja OÜ Vesoka. Alates 01.01.2023 on ettevõtte AS Häädemeeste VK (OÜ Vesoka ühendati AS-ga Häädemeeste VK). Tegelik andmete (Rahandusministeeriumi andmed seisuga 29.05.2023) alusel on ettevõtte nimetatud strateegiaperioodi aastatel sõltuv üksus.

Häädemeeste valla eelarve on aastast 2018 tekkepõhine ja tehingud kajastatakse vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarvestrateegias on aastate 2024-2027 eelarved planeeritud lähtuvalt majandusprognoosidest, investeringuplaanidest, ühinemislepingust ja arengukavas kajastatavatest tegevustest ning eesmärkidest. Kõik näitajad on eelarvestrateegia tabelites toodud eurodes, kui pole kirjas teisiti.

¹ Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt Rahandusministeeriumile eelarvestrateegia, eelarve, lisaelarve ja eelarve täitmise andmete esitamise tingimused ning vormid - <https://www.riigiteataja.ee/akt/115022013005>

Eelarvestrateegias esitatakse ka ülevaade kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise korraldamiseks oluline informatsioon. Eelarvestrateegia on aluseks valla järgmiste aastate eelarvete koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ja investeeringuteks toetuste taotlemisel.

2. Majanduslik olukord riigis ja eeldused aastateks 2023-2027

(allikas: Rahandusministeerium)

Majandusolud muutusid 2022. aasta jooksul kiiresti halvemuse suunas kogu Euroopa Liidus. Hinnatõus hakkas kiirenema juba sõja eelõhtul 2021. aasta sügisel ning sellele lisandusid energiakriis ja kaubanduspiirangud, mis eriti Eestis kiirendasid hindade kasvu veelgi. Eesti majandus pidas keerulistele oludele siiski suhteliselt hästi vastu – hõive püsis ning palgakasv kiirenes, samas kui ettevõtted tervikuna suutsid kallinenud sisendhinnad väljamüügihindadesse üle kanda ja sedakaudu säilitada kasumlikkust. Statistika kohaselt Eesti SKP reaalne maht aasta jooksul siiski vähenes 1,3% ning 2023. aasta veidi paremad väljavaated ei suuda seda langust veel tasa teha.

Tulevik näib siiski olevat lootustandev. Eesti ettevõtjate ja tarbijate majanduslikud väljavaated on küsitluste põhjal nii EL kontekstis kui ka ajalooliselt küll väga madalad, kuid enamikes riikides paistab madalseis olema läbitud ja perspektiiv paranemas.

Kosuv kindlustunne Euroopa Liidus annab lootust, et aasta teises pooles pöörduv kasvule ka Eesti eksport. 2022. aasta lõpus sai kaupade eksport suure tagasilöögi ja madalseis jätkub ka sellel aastal, kuna toorme oluline kallinemine, eriti puiduga seotud tegevusaladel, pärsib esialgu hinnakonkurentsivõimet. Eesti ekspordi turuosa maailmas väheneb ka 2023. aastal.

Olukord tööturul on vaatamata majanduslangusele püsinud suhteliselt tugev. Hõive kasvas 2022. aastal, töötus püsis alla 6% ja palgakasv oli 9%. Töö on endale leidnud tubli veerand ajutise kaitse saanud Ukraina sõjapõgenikest, mis on hea tulemus. Hõive kasvab veidi ka 2023. aastal, kuid põgenike hõlmamise tõttu tööjõu-uuringusse kasvab ka töötuse määr. Palgakasvu tempo püsib mullusel tasemel, kuid samas tempos kasvavad ka hinnad, nii et keskmise palgasaaja ostujõud sellel aastal veel ei parane.

Hinnatõus oli 2022. aastal rekordiline (19,4%) mitme ebasoodsa asjaolu kokkulangemise tõttu. Kogu maailmamajandus taastus pandeemiakriisist, millele lisandus energiakriis ja sõjast tingitud tarnehäired. Kuigi aastased inflatsiooninumbriid on veel kahekohalised, kallines tarbimiskorv tervikuna 2022. aasta augustist 2023. aasta veebruarini vaid 1,3% (eelkõige energiahindade selge languse tõttu). 2023. aasta keskmiseks hinnatõusuks kujuneb umbes 9%.

Vaatamata palgatõusust kaks korda kiiremale hinnatõusule suutsid elanikud 2022. aastal tervikuna oma tarbimise taset siiski kasvatada. Aasta teisel poolel enam säästudest ei piisanud kiireneva hinnatõusu kompenseerimiseks ja tarbimine hakkas vähenema. See trend jätkub ka 2023. aasta esimeses pooles, kui hinnatõus ületab sissetulekute kasvu. Kevadest alates aastane hinnatõus aeglustub oluliselt ning sissetulekute ostujõu kasv taastub.

Eluasemeinvesteeringutes on oodata 2023. aastal langust seoses intressimäärade olulise tõusuga. Madalseis peaks jääma siiski lühiajaliseks ja kinnisvaraturg taastub ka intressimäärade kõrgel püsides, kuna tööturul tagasilööke ei oodata. Investeeringuid hoiab sellel ja järgmisel aastal kõrgel valitsussektor, kus kasutatakse ära EL ühtekuuluvuspoliitika lõppeva perioodi vahendid.

Käesoleva aasta eelarvepositsioon on tugevalt mõjutatud viimastel aastatel langetatud püsikuludid suurendanud eelarveotsustest, mis koos majanduse jahenemisega kaasneva väiksema maksutulu kasvuga viib eelarvepuudujäägi sel aastal 1,7 miljardi euroni ehk 4,3%ni SKP-st. Puudujääki süvendab omakorda ka laenukoormuse kasvu ning intressimäärade tõusu toel jõudsalt kasvav intressikulu. Võrreldes 2023. aasta riigieelarve prognoosiga on puudujääk sel aastal 0,5% SKP-st suurem ning 2026. aastal juba 1,5% SKP-st suurem. Defitsiit suureneb nii keskvalitsuse kui ka kohalike omavalitsuste tasandil. Mõlemat sektorit mõjutavad negatiivselt maksuprognosi allapoole korrigeerimine ning intressikulude kasv. Sotsiaalkindlustusfondide tulem on mõjutatud nii vähenenud maksulaekumisest kui ka reservidelt teenitava intressitulu kasvust, mis kokkuvõttes jätab nende eelarvepositsiooni eelneva prognoosiga samale tasemele. Valitsussektori võlakoormus kasvab suurenenud defitsiidi tulemusel sel aastal 20,2%ni SKP-st ja jõuab 2027. aastaks 33%ni SKP-st.

Tabel 1 Majanduse põhinäitajad (allikas: Rahandusministeerium)

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Majanduse põhinäitajad (%)						
SKP reaalkasv	-1,3	-1,5	3,0	2,5	2,3	2,0
Inflatsioon	19,4	9,2	3,0	2,1	1,3	1,9
Tarbijahinnaindeksi muutus	5,6	7,4	7,2	6,9	6,6	6,5
Tööhõive kasv	4,1	0,3	0,6	0,3	0,0	0,0
Töötuse määr	5,6	7,4	7,2	6,9	6,6	6,5
Keskmine palga reaalkasv	-8,8	-0,2	2,7	1,9	3,0	2,3
Keskmine palk (euro)	1 685	1 837	1 942	2 022	2 109	2 197
Keskmine palga nominaalkasv	8,9	9,0	5,7	4,1	4,3	4,2

* Sisemajanduse koguprodukt on residentide toodetud lisandväärtuste summa kogu rahva majanduse ulatuses.

*Tööhõive määr on hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus.

*Hõivatu on isik, kes uuritava perioodil töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena, töötas pereettevõttes või oma talus otsese tasuta või ajutiselt ei töötanud.

*Tarbijahinnaindeks on indeks, mis iseloomustab tarbekaupade ja tasuliste teenuste hindade muutust.

*Keskmine palk on tegelikult töötatud ja mittetöötatud aja eest makstav tasu, mis on jagatud täistööajale taandatud töötajate keskmise arvuga.

3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos

Häädemeeste vald, olles iseseisev kohaliku omavalitsuse üksus, soovib pakkuda oma kogukonna liikmetele ja külalistele parimat keskkonda elamiseks, töötamiseks, õppimiseks ja vaba aja veetmiseks.

Põhjalik ülevaade eelnevate perioodide raamatupidamise andmetest kohalike omavalitsuste üksuste kohta (tekkepõhises arvestuses) on leitav riigipilve teenuse riigiraha.fin.ee ja saldo.rtk.ee kaudu.

Eesti kohalike omavalitsuste üldiseks probleemiks on väike finantsautonoomia. Häädemeeste vald kohaliku omavalitsusena sai 2023. aasta andmete alusel mõjutada vaid 16,0% oma põhitegevuse tuludest (maamaks, reklaamimaks, tulud kaupade ja teenuste müügist, muud tulud), 84,0% otsustati keskvalitsuse või toetuste andjate tasandil (füüsilise isiku tulumaksu eraldis KOV - idele, saadavad toetused, vee erikasutustasu).

Tabel 2 Põhitegevuse tulude ja kulude muutus aastatel 2023-2027 (tuh eurodes)

	2023	2024	2025	2026	2027
Põhitegevuse tulud (tuh eurot)	10 561,6	10 682,0	10 936,1	11 362,9	11 362,9
Muutus (%-des)	10,0	1,1	2,4	3,9	0
Põhitegevuse kulud (tuh eurot)	9 742,4	10 110,4	10 110,4	10 110,4	10 110,4
Muutus (%-des)	13,8	3,8	0	0	0
Tarbijahinnaindeks (%-des)	9,0	5,7	4,1	4,3	4,2

Tabel 3 Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastatel 2023-2027

Häädemeeste Vallavalitsus	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	9 601 700	10 561 610	10 682 020	10 936 070	11 362 875	11 362 875
Maksutulud	4 789 659	5 160 120	5 284 511	5 538 561	5 965 366	5 965 366
sh tulumaks	4 567 611	4 933 020	5 081 011	5 335 061	5 761 866	5 761 866
sh maamaks	218 538	220 600	200 000	200 000	200 000	200 000
sh muud maksutulud	3 510	6 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 234 595	1 512 745	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	3 484 066	3 798 745	3 607 509	3 607 509	3 607 509	3 607 509
sh tasandusfond	1 148 264	1 123 880	1 123 880	1 123 880	1 123 880	1 123 880
sh toetusfond	1 914 390	2 473 629	2 473 629	2 473 629	2 473 629	2 473 629
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	421 412	201 236	10 000	10 000	10 000	10 000
Muud tegevustulud	93 380	90 000	90 000	90 000	90 000	90 000
Põhitegevuse kulud kokku	8 562 418	9 742 384	10 110 362	10 110 362	10 110 362	10 110 362
Antavad toetused tegevuskuludeks	753 910	714 539	800 000	800 000	800 000	800 000
Muud tegevuskulud	7 808 508	9 027 845	9 310 362	9 310 362	9 310 362	9 310 362
sh personalikulud	5 055 135	6 091 616	6 086 816	6 086 816	6 086 816	6 086 816
sh majandamiskulud	2 752 943	2 909 229	3 103 546	3 103 546	3 103 546	3 103 546
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud	393	393	393	393	393	393

sh muud kulud	430	27 000	120 000	120 000	120 000	120 000
Põhitegevuse tulem	1 039 283	819 226	571 658	825 708	1 252 513	1 252 513
Investeeringustegevus kokku	-422 437	-1 265 429	-461 500	-369 500	-783 600	-491 500
Põhivara müük (+)	49 435	691 000	600 000	600 000	450 000	0
Põhivara soetus (-)	-394 373	-1 690 781	-734 000	-1 164 000	-1 664 000	-164 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-286 148	-1 191 481	-634 000	-564 000	-764 000	-164 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	108 225	601 858	160 000	660 000	950 000	50 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-128 621	-581 766	-120 000	-120 000	-100 000	-100 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	0	-124 640	-191 000	-189 000	-283 100	-161 000
Finantstulud (+)	134	100	3 500	3 500	3 500	3 500
Finantskulud (-)	-57 237	-161 200	-180 000	-160 000	-140 000	-120 000
Eelarve tulem	616 846	-446 203	110 158	456 208	468 913	761 013
Finantseerimistegevus	184 891	-502 937	-495 209	-475 230	-482 877	-489 904
Kohustiste võtmine (+)	600 000	0	0	0	0	0
Kohustiste tasumine (-)	-415 109	-502 937	-495 209	-475 230	-482 877	-489 904
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	701 501	-949 140	-385 051	-19 022	-13 964	271 109
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+/-)	-100 236	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1 394 243	445 103	60 052	41 030	27 066	298 175
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	5 130 545	4 627 215	4 131 613	3 655 990	3 172 720	2 682 423
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksud (kontogrupp 2038)	37 355	36 962	36 569	36 176	35 783	35 390
Netovõlakoomus (eurodes)	3 736 302	4 182 112	4 071 561	3 614 960	3 145 654	2 384 248
Netovõlakoomus (%)	38,9%	39,6%	38,1%	33,1%	27,7%	21,0%
Netovõlakoomuse ülemmäär (eurodes)	9 601 700	8 449 288	8 545 616	8 202 053	10 023 248	8 770 342
Netovõlakoomuse individuaalne ülemmäär (%)	100,0%	80,0%	80,0%	75,0%	88,2%	77,2%
Vaba netovõlakoomus (eurodes)	5 865 398	4 267 176	4 474 054	4 587 092	6 877 594	6 386 094

Tabel 3 annab ülevaate Hädemeeste valla finantstegevusest aastatel 2022 - 2023 ja prognoosi aastatel 2024 - 2027.

Andmed on esitatud Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud tabelis, kus on eelmise aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja aastateks 2024-2027 prognoositavad põhitegevuse tulud, eeldatavad põhitegevuse kulud, investeeringustegevuse olulisemad tegevused, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

2023. aasta eelarve eeldataval täitmisel on arvesse võetud andmed seisuga 30.06.2023. a.

3.1. Tulubaasi prognoos

Hädemeeste valla põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, saadud toetustest, valla asutuste tegevuse tulemusena teenitavatest omatuludest ja muudest tuludest (vee ressursitasu, trahvid jms).

Põhitegevuse tulude prognoos näitab suuremate tululiikide minimaalset kasvu. Selle peamised põhjused on majanduse langusega kaasnevad töötuse tõus ja sissetulekute kahanemine.

Tulumaks on Hädemeeste valla peamine tuluallikas ja selle osakaal eelarve põhitegevuse tuludes on üle 50,0%. Tulumaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja tulumaksu seaduse alusel. Tulumaksu laekumist võib järgnevatel aastatel mõjutada tulumaksuseaduse muudatus, millega muudetakse alates 01.01.2024 kohalikule omavalitsusele tulumaksu eraldamise määra ja tingimusi. 2020. aastast kuni 2023. aasta lõpuni on laekunud kohalikule omavalitsusele tema elanike* maksustatavalt brutotulult (v.a pensionid, dividendid ja vara müük) 11,96% füüsilise isiku tulumaksust. Alates 01.01.2024

eraldatakse kohalikule omavalitsusele 11,89% füüsilise isiku maksustatavalt tulult tasutud tulumaksust (v.a. kohustuslik ja täiendav kogumispension, dividendid ja vara võõrandamisest saadud kasu) ning 2,5% füüsilise isiku riiklikult pensionilt tasutud tulumaksust.

Tabel 4 Füüsilise isiku tulumaksu prognoos

	2023	2024	2025	2026	2027
Füüsilise isiku tulumaks (tuh eurodes)	4933,0	5081,0	5335,1	5761,8	5761,8
MUUTUS	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026	2026/2027
Tulumaksu muutus	8,0%	3,0%	5,0%	8,0%	0,0%
KOV -le eraldatav % maksumaksjate maksustavast tulust	11,96	11,89	11,89	11,89	11,89
KOV -le eraldatav % maksumaksjate riiklikult pensionilt tasutud tulumaksust	0	2,5	2,5	2,5	2,5
Maksumaksjate keskmine arv	2379	2379	2379	2379	2379
Tulumaksu laekumine maksumaksja kohta (eurodes)	2073	2136	2243	2422	2422
<i>Pensionitulu saajate arv</i>	<i>1164</i>	<i>1164</i>	<i>1164</i>	<i>1164</i>	<i>1164</i>
<i>Keskmine pensionitulu saaja kohta</i>	<i>695</i>	<i>695</i>	<i>695</i>	<i>695</i>	<i>695</i>

Kohalikele omavalitsustele eraldatav tulumaks sõltub maksumaksjate arvust (Häädemeeste valla rahvastikuregistrisse registreeritud inimeste arv), kohalikele omavalitsustele eraldatava tulumaksu määrast ning keskmise palga ja muude maksustavate tulude kasvust.

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel. Maade hindamist korraldab Maa-amet ja see viidi läbi 2022. aasta sügisel. Maamaksu määramise aluseks oli kuni 31.12.2023 olev maa maksustamishind, mis oli kehtestatud 2001. aastal riigi poolt teostatud hindamise alusel. Maa maksustamishinnad avalikustatakse katastris. 2022. aasta maade hindamise tulemused hakkavad kehtima alates 2024. aastast ja selle tulemusel maamaksu laekumine väheneb 10-15%, võrreldes 2023 aastaga. Kohaliku omavalitsuse volikogul on õigus diferentseerida maamaksumäära vahemikus 0,5-1,0 protsenti ja kehtestada maksusoodustusi. Maamaksumäärad on kehtestatud Häädemeeste Vallavolikogu poolt.

Reklaamimaks on ainus kohalik maks, mis on Häädemeeste vallas kehtestatud ning selle osatähtsus põhitegevuse tuludes on 0,06%. Reklaamimaksu eesmärk on reklaami korraldamisega seotud tegevuste reguleerimine. Reklaamimaksust saadav tulu on minimaalne. Reklaamimaksu laekumise suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole kavandatud.

Riigilõivud on väikese osatähtsusega (0,1% põhitegevuse tuludest) ning püsivad prognoosiperioodil samal tasemel.

Valla eelarvesse laekuvad riigilõivud vastavalt riigilõivuseadusele ehitusseaduse alusel tehtavate toimingute eest.

Tulu kaupade ja teenuste müügist on planeeritud eelarvestrateegiasse 12%-lise tõusuga võrreldes 2023. aasta eelarvesse planeeritud vahenditega. Planeeritud on Eakate Kodu laekumiste suurenemine 80 tuhat eurot ja hoonestusõiguste tasude suurenemine 100 tuhat eurot.

Tuludena kaupade ja teenuste müügist mõistetakse Häädemeeste Vallavalitsuse ja tema hallatavate asutuste laekumisi sotsiaalasutuste majandustegevusest, haridusasutuste majandustegevusest, haridusteenuse ja muusikakooliteenuse eest teistele omavalitsustele, vallale kuuluvate ruumide üüri- ja renditulust, laekumisi kultuuri- ja spordiasutuste majandustegevuses, laekumisi õiguste müügist.

Peamine põhjus, miks valla asutuste toodetavate kaupade ja teenuste müügist saadavat tulu on küllaltki raske suurendada on asjaolu, et paljudele avalikele teenustele on seadusandlikul tasandil kehtestatud piirangud (nt haridusteenuste müük teistele omavalitsusüksustele, lasteaia osalustasu jne) ning paljud teenused on suunatud hinnatundlikule elanikkonnale. Teisest küljest avaldab valla asutuste toodetavate kaupade ja teenuste pakkumiseks vajalikele sisenditele mõju üleüldine hinnatõus, mis avaldab survet ka asutuste pakutavate kaupade ja teenuste müügihindade tõusule.

Põhimõtteliselt tuleks valla hallatavaid asutusi motiveerida oma varasid kasutama omalulude teenimiseks juhul, kui ressursi on rohkem kui vajatakse avalike teenuste osutamiseks.

Tulud kaupade ja teenuste müügist moodustavad 2024. aastal eeldatavalt 15,9% põhitegevuse tuludest.

Kohalike omavalitsuste oluliseks tuluks on saadud toetused. Vastavalt põhiseadusele võib riik seaduse alusel või kokkuleppel omavalitsusega panna neile riiklikke kohustusi. Kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest. Riigieelarve seaduse alusel teeb riik eraldisi kohaliku omavalitsuse eelarvesse tasandus- ja toetusfondi kaudu.

Tasandusfond on mittesihotstarbeline riigipoolne eraldis. Riigieelarves ette nähtud tasandusfondi suuruse aluseks on arvestuslike tulude ja kulude vahe, mis on läbi korrutatud eelarvete tasandusfondi koefitsiendiga (määratakse igal aastal Vabariigi Valitsuse määrusega). Arvestuslike kulude prognoosimisel võetakse arvesse laste, tööealiste inimeste ja vanurite arv, arvestuslikud teepikkused ja andmed puudega isikute kohta. Samuti toimetulekutoetust vajavate inimeste orienteeruv arv. Arvestuslike tulude leidmisel võetakse aluseks kolmel eelneval aastal laekunud tulumaksude ja loodusvarade kasutamiseõiguse tasude kaalutud keskmine ning eelneva aasta arvestusliku maamaksu suurus. Tasandusfondi eraldiste suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole ettenähtud.

Arvestuse meetodika on Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kodulehel <https://www.agri.ee/regionaalareng-planeeringud/kohalikud-omavalitsused/>.

Riigieelarveline toetusfondi eraldis on ette nähtud haridus- ja sotsiaalkuludeks ning kohalike teede hoiuks. Riigi poolt toetatavate hariduskulude hulka kuuluvad pedagoogide tööjõukulud koos maksudega, samuti pedagoogide koolituskulud ning õpikute, töövihikute ja muud õppetegevusega seotud kulud, sh koolitoit.

Riigi poolt kompenseeritavate sotsiaalkulutuste hulka kuuluvad toimetulekutoetuseks eraldatavad summad, sotsiaalteenuste korralduse ja arenduse toetus ning puuetega laste hoolduseks eraldatavad summad.

Omavalitsusüksusele tehakse riigieelarvest hariduskuludeks eraldisi lähtudes õpilaste arvust koolis. Vahendite jaotuse aluseks on Eesti Hariduse Infosüsteemi järgne õpilaste arv 10. novembri seisuga. Toimetulekutoetuste summa arvutamise aluseks on sotsiaalhoolekande seaduse § 42 lõige 3, mis sätestab, et riigieelarvest eraldatakse valla- ja linnavalitsustele vahendeid üksi elavatele isikutele ja perekondadele puuduse korral sotsiaaltoetuste maksmiseks, lähtuvalt Riigikogu poolt kehtestatud toimetulekupiirist ja sotsiaalhoolekande seadusega kehtestatud toimetulekutoetuse maksmise tingimustest. 2024. aasta toetusfond on planeeritud 2023. aastaga samal tasemel. Tegelikud eraldised selguvad 2024. aasta algul, kui riigieelarve on kinnitatud. Kuna tulevikuotsused ei ole teada, ei ole ka toetusfondi summade puhul arvestatud kasvu. Kui eraldised suurenevad, siis lisatakse need eelarvesse jooksvalt.

Saadavad toetused tegevuskuludeks. Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks laekuvad põhiliselt projektipõhiselt ning on seetõttu raskesti prognoositavad. Peale nende kuuluvad sellesse gruppi ka Pärnu Keskraamatukogu poolt eraldatavad summad raamatute soetuseks, samuti PRIA poolt eraldatavad toetused koolipiima ja –puuvilja kasutamiseks õpilaste toitlustamisel. Eelarvestrateegia perioodiks on need prognoositud 2023. aasta tasemel.

Muu tegevustulu koosseisus käsitletakse kaevandusõiguse tasusid ja vee erikasutustasu. Nimetatud tulud jäävad 2023. aasta loodetava täitmise tasemele.

Vastavalt veeseadusele korraldab vee kasutamist ja kaitset riiklikul tasandil Vabariigi Valitsus. Kohalik omavalitsus oma halduspiirkonnas annab nõusoleku vee erikasutuseks. Vee erikasutus on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega. Vee erikasutuseks peab kasutajal olema tähtajaline luba, mille annab Keskkonnaamet. Keskkonnatasude seaduse alusel laekub valla eelarvesse 50% veeerikasutuse tasust ja 50% läheb riigieelarvesse.

Maavarade kaevandamisõiguste tasude arvestamist ja jaotumist riigieelarve ja kohaliku omavalitsuse eelarve vahel reguleerib keskkonnatasude seaduse peatükk 8.

3.2.Kulude prognoos

Eelarve põhitegevuse kulude osas jaotatakse kulud majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks:

- 1) antavad toetused;
- 2) muud tegevuskulud.

Antavad toetused vähenevad eelarvestrateegia perioodil peamiselt elamu- ja kommunaalmajanduse valdkonnas (tegevustoetust AS-le Häädemeeste VK ei eraldata, plaanis suurendada aktsiakapitali). Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks on peamiselt toetused kolmandale sektorile tegevuskuludeks.

Muud tegevuskulud on omakorda jaotatud personalikuludeks (tööjõukulud koos sotsiaal- ja töötuskindlustusmaksuga) ning majandamiskuludeks.

Personalikulude kasvu ei ole eelarvestrateegia perioodil planeeritud ja majandamiskulude kasvu on planeeritud ca 6,6%. Vabariigi Valitsuse kavade kohaselt tõuseb alates 2024. aastast käibemaks 2% (20%lt 22le %le). Täiendava kuluna võib sellega seoses lisanduda alates 2024. aastast põhitegevuse kuludele ca 40,0 tuhat eurot.

Reservfondi suurus on igal aastal 1% eelarvemahust, 2024. aastaks on see planeeritud 120 tuhat eurot.

Eelarvestrateegias tuleb planeerida põhitegevuse tulem (mis peab olema eelarvestrateegia perioodil kokku 0 või suurem). Põhitegevuse tulem on eelarvestrateegia perioodil planeeritud stabiilne, sest see on vajalik tagamaks vajalikud omavahendid investeeringuteks ja finantseerimistegevuseks. Mida suurem on põhitegevuse tulem, seda suuremad on võimalused.

Hariduskulude koosseisu kuuluvad kulutused nii valla üldhariduskoolidele, lasteaedadele ja muusikakoolile kui ka teistele omavalitsustele makstavad hariduskulud väljaspool valda õppivate Häädemeeste vallas elavate laste eest. Hariduskulude hulka arvatakse ka õpilaste huvihariduse eest teistele omavalitsustele makstavad tasud ja õpilaste transpordile ja toitlustamisele kuluvad summad.

Sotsiaalse kaitse valdkonda kuuluvad nii hooldekodu kui ka erinevatele toetuste vajajatele makstavad toetused, näiteks puuetega inimestele ning peredele ja lastele makstavad toetused. Samuti kuuluvad siia valdkonda riiklikud toimetulekutoetused. Arvestatud on sotsiaaltranspordi kallinemisega ca 30 tuhat eurot aastas ja 140,0 tuhat eurot pikaajalise hoolduse korraldamiseks (2023 aastal eraldati pooleks aastaks 140,0 tuhat eurot).

Kulutused kultuurile ja spordile sisaldavad kulutusi raamatukogudele, kultuurimajadele, sporditegevusele, muuseumile ja ajalehe väljaandmisele.

Kulutused valitsemisele sisaldavad kulutusi vallavolikogule, -valitsusele, sõprussuhetele, üldkuludele ja võla teenindamisele.

Majandamise valdkonda kuuluvad kulutused maanteetranspordile (valla teed), veetranspordile, turismile ja haljastusele.

Keskonnakaitsekulutuste valdkonda kuuluvad kulutused jäätmekäitlusele ja heitveekäitlusele.

Elamu- ja kommunaalmajanduse koosseisu kuuluvad kulutused veevarustusele, tänavavalgustusele, kalmistuste hooldamisele ja valla omanduses olevate korterite haldamisele.

Põhitegevuse kulude samal tasemel hoidmiseks aastatel 2024-2027 tuleb leida valla hallatavate asutuste ühise ökonoomsema majandamise võimalused, alaeelarvete sisemiste ressursside leidmine, valla varaga seotud kulude alandamine, mittevajaliku vara võõrandamine, energiasäästu meetmete rakendamine.

4. Investeermistegevus

Valla jätkusuutliku arengu tagamisel on investeermistegevus väga suure tähtsusega ning eelarvestrateegias tuleb kavandada vahendid selle jätkumiseks. Meeles tuleb pidada seejuures seda, et iga investeeringuga kaasnevad edaspidi ülalpidamiskulud.

Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on eelarvestrateegias investeermistegevus majandusliku sisu järgi liigendatud järgmiselt:

- põhivara soetus ja müük;
- finantsvarade soetus ja müük;
- saadav ja antav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks;
- finantstulud ja –kulud.

Investeeringute finantseerimiseks on võimalik kasutada kolme allikat: omavahendeid, laenude võtmist ning toetuseid.

Vajalike investeeringute kulude võrdlemisel reaalsete võimalustega ehk eelkõige valla põhitegevuse eelarve tulemiga viib järeldusele, et isegi juhul, kui osa objekte saavad sihtrahastuse, ei ole ilma laenuvahendeid kaasamata võimalik alainvesteermist vältida. Srategiaperioodil ei ole kavandatud investeeringute kulude osalist katmist laenuvahenditega.

Investeermistegevus aastatel 2023-2027

Tabelist selguvad investeeringuteks kuluvad summad järgmise neljal aastal vastavalt valla arengukavale ja eelarvestrateegiale (vt. tabel 3, tabel 5, tabel 6).

Tabel 5 Investeeringobjektid valdkondade lõikes aastatel 2023-2027

Investeeringuobjektid valdkondade lõikes	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					

03 Avalik kord ja julgeolek	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
04 Majandus	369 100	600 000	150 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	369 100	600 000	150 000	150 000	150 000
05 Keskkonnakaitse	40 000	120 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		100 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 000	20 000			
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
07 Tervishoid	33 803	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	33 803				
08 Vabaalg, kultuur ja religioon	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000				
09 Haridus	1 120 360	0	1 000 000	1 500 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	499 300		600 000	900 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	621 060		400 000	600 000	
10 Sotsiaalne kaitse	103 518	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	103 518				
KÕIK KOKKU	1 690 781	734 000	1 164 000	1 664 000	164 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	499 300	100 000	600 000	900 000	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 191 481	634 000	564 000	764 000	164 000

Tabel 6 Investeeringud objektide lõikes aastatel 2023-2027

	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Suuremad investeeringud nimeliselt					
06 Hajaasustuse programm	231 766	120 000	120 000	100 000	100 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	102 558	60 000	60 000	50 000	50 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	129 208	60 000	60 000	50 000	50 000
09 Kabli lasteaia hoone lammutamine/lignullenergia hoone ehitamine- ümberstruktrueerimine	975 900	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	474 300				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	501 600				
04 Tahkuranna kooli juurde tunneli ehituses osalemine	350 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	350 000				
04 Valla teed (teehoiukava uuendamine ja elluviimine)	369 100	600 000	150 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	369 100	600 000	150 000	150 000	150 000
07 Häädemeeste Tervisekeskuse lifti ehitus	33 803	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	33 803				

09 Häädemeeste Lasteaia hoone energiatõhususe parandamine	37 100	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	37 100				
09 Häädemeeste Keskkooli rekonstrueerimise projekt	32 360	0	0	1 500 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>				900 000	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	32 360			600 000	
10 Eakate Kodu keldri torustiku remont	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000				
06 Veevõtukohtade rajamine (ÜVK)	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
08 Kabli Seltsimaja kasutusloa dokumendid (projekt)	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000				
09 Häädemeeste Keskkooli staadioni projekti koostamine	0	0	1 000 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			600 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			400 000		
09 TLAK lasteaia hoone energiatõhususe parandamine	25 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	25 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0				
05 Jäätmejaama rajamine	0	120 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		100 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		20 000			
05 Vana -Ikla piiripunkti korrastamine ja väljaarendamine	10 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	10 000				
09 Uulu Põhikooli ruumipuuduse lahendamise	50 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	50 000				
10 Eakate Kodu kliimaseadmete ja päikesepaneelide projekt	93 518	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	93 518				
05 Välireklaami, infotahvlite paigaldamine	30 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	30 000				

Vallavara müük sõltub välistest teguritest (kinnisvara turu käitumine, majanduskeskkond), mida Häädemeeste vald otseselt mõjutada ei saa. Eelarvestrateegia perioodil 2024-2027 on kavandatud vallale valitsemiseks mittevajaliku vara müük (kinnisvara) summas 1650,0 tuhat eurot, mis on oluline valla investeringute teostamisel omaosaluse tasumiseks.

Võimalike müüdavate kinnistute nimekiri:

1. Spordiraja (21401:001:0260)
2. Terviseraja (21401:001:0412)
3. Jooksuraja (21401:001:0416)

4. Metsaraja (21401:001:0216)
5. Kõnniraja (21401:001:0317)
6. Metsa (21401:001:0409)
7. Tõllapulga (21401:001:0487).
8. Lemmeristi (21303:002:0240)
9. Lemme parkla (21401:001:0424)
10. Vallaveeru (21401:001:0435)
11. Edela (84801:004:0507)
12. Karjääri (84801:001:1858)
13. Pargi (21401:001:0392)
14. Kuukivi tee 9 (84801:001:1365)

Kinnistud, mis on vaja jagada ja seejärel on võimalik müüa:

- 1) Silla tee 4 Reiu külas 21401:001:0699 (jagamine kolmeks)
- 2) Tõllapulga tee 1, Reiu külas 21401:001:0693 (jagamine kaheks)
- 3) Matsi tn. 9, Võiste alevik 84801:001:1850 (jagamine kaheks)

5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus

Eelarvestrateegias tuleb planeerida netovõlakoormus. KOFS-i kohaselt arvutatakse netovõlakoormus tekkepõhiste andmete alusel aastavahetuse seisuga. Netovõlakoormus on võlakohustuste (võlakohustused sisaldavad kõiki laenukohustusi pluss teatavad täiendavad kohustused) suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Võlakoormuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist. Finantseerimistegevuse all kajastatakse kohustuste võtmise ja kohustuste tasumisega seotud tulusid ja kulusid.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta laenu, emiteerida võlakirju, võtta kapitalirendi- ja faktooringukohustusi ning kohustusi teenuste kontsessioonikokkulepete alusel ainult investeringuteks, osaluste, aktsiate, osade ja muude omakapitaliinstrumentide omandamiseks, „Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse“ § 37 lõikes 2 nimetatud laenude andmiseks ning § 34 lõike 2 punktides 1–3 ja 7 nimetatud võlakohustuste tasumiseks.

Netovõlakoormuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud järgmised kohustused: võetud laenud, kapitalirendi- ja faktooringukohustused, emiteeritud võlakirjad ja teenuste kontsessioonikokkulepeest tekkivad kohustused, laenukohustuste tasumisele lisanduvad intressid.

Maksimaalne lubatav netovõlakoormus võib olla vahemikus 60% kuni 100% põhitegevuse tuludest, kusjuures konkreetne piir sõltub kohaliku omavalitsuse üksuse omafinantseerimise võimekusest. Seega on netovõlakoormuse ülemmäär iga konkreetse kohaliku omavalitsuse üksuse ja eelarveaasta puhul erinev.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 59 lõike 13 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksuse ja tema arvestusüksuse netovõlakoormus ulatuda: 1) aastatel 2020–2024 80 protsendini vastava aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kümnekordne vahe on väiksem kui 80 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 2) 2025. aastal 75 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude üheksakordne vahe on väiksem kui 75 protsenti vastava

aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 3) 2026. aastal 70 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kaheksakordne vahe on väiksem kui 70 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest; 4) 2027. aastal 65 protsendini sama aasta põhitegevuse tuludest, kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude seitsmekordne vahe on väiksem kui 65 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest.

Finantskulud (pankadele intressideks makstavad summad) on 2023. a ca 161,2 tuhat eurot (2022. aastal oli 57,2 tuhat eurot), 2024. aastal on planeeritud intressikulude tõusu 19,0 tuhat eurot (seoses Euribori tõusuga) ja järgnevate aastatel on planeeritud intressikulude vähenemine (20,0 tuhat eurot aastas) seoses laenujäägi vähenemisega.

Võlakohustuste all kajastatakse ka katkestamatud kasutusrendimaksud. Häädemeeste valla on sõlmitud kaks lepingut Riigi Metsmajandamise Keskusega, mille järgi makstakse kasutusõiguse tasu igal aastal 393 eurot (see kulu kajastu majanduskulu real). Seisuga 31. detsember 2022 on kasutusrendi maksete jääk 37 355 eurot.

Häädemeeste valla kavandatavast finantseerimistegevusest annab täpsema ülevaate tabel 3 finantseerimistegevuse osa. Häädemeeste valla sõltuvate üksuste finantseerimistegevusest annab ülevaate tabel 7. Häädemeeste valla arvestusüksuse finantseerimistegevusest annab ülevaate tabel 8 finantseerimistegevuse osa.

Likviidsete varade muutuste koosseisu kuuluvad raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide saldode muutus. Likviidsete varade saldo suurenemine kajastatakse eelarves plussiga, saldo vähenemine kajastatakse miinusega.

Likviidsete varade muutus kajastab raha jäägi ülekandumist järgmise aasta eelarvesse, mis on 2023. aasta eelarvesse planeeritud summas 1 394,2 tuhat eurot. See moodustus 2022. aastal üle laekunud tuludest ning kokkuhoitud kulude arvelt.

2023. aasta lõpuks planeeritakse likviidsete vara jääki summas 445,1 tuhat eurot. Järgnevate perioodide lõpu likviidsete varade summa suurus oleneb põhitegevuse tulude laekumisest ja põhitegevuse kulude kokkuhoiust aasta jooksul.

Eelarvestrateegia on tasakaalus. Kui jooksva aasta eelarve koostamisel kujuneb aasta lõpu raha jääk suuremaks kui strateegias prognoositud, suunatakse see arengukavas toodud eesmärkide elluviimiseks. Kõik eelarvestrateegias toodud arvanded on prognoositud kulude kokkuhoiu vajadust silmas pidades. Arvanded täpsustatakse aasta eelarves.

6.Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus

Kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus moodustavad koos kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse, kui raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksuselt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Kohaliku omavalitsuse üksusest sõltuvad üksused (edaspidi *sõltuv üksus*) selguvad kohaliku omavalitsuse konsolideerimisgruppi kuuluvate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja äriühingute saldoandmike baasil iga aasta lõpu seisuga. Arvestusüksuse näitajate arvutamisel võetakse arvesse omavalitsuse ja temast sõltuvate üksuste saldoandmikud ning elimineeritakse nendes saldoandmikes kajastatud andmed, millel kajastub sama omavalitsuse

või tema asutuse või temast sõltuva üksuse tehingupartneri kood. Eeltoodut arvestades on tütarettevõtte AS Häädemeeste VK 31.12.2022 seisuga Häädemeeste vallast sõltuv.

AS Häädemeeste VK majandusnäitajate ülevaade on käesolevas strateegias kajastatud, et saada tervikpilt valla finantsseisust eelarvestrateegia perioodil.

Tabel 7 Sõltuva üksuse (AS Häädemeeste VK) eelarvestrateegia aastani 2027

Sõltuv üksus AS Häädemeeste VK	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	418 582	380 600	353 600	353 600	353 600	353 600
sh saadud tulud kohalikul omavalitsuselt	183 307	145 300	118 300	118 300	118 300	118 300
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>						
Põhitegevuse kulud kokku (+)	332 397	410 000	360 000	360 000	360 000	360 000
sh tehingud kohaliku omavalitsuse üksusega						
Põhitegevustulem	86 185	-29 400	-6 400	-6 400	-6 400	-6 400
Investeermistegevus kokku (+/-)	455 219	45 027	88 180	91 103	192 658	77 363
Eelarve tulem	541 404	15 627	81 780	84 703	186 258	70 963
Finantseerimistegevus (-/+)		1 488 696	-87 980	-91 304	-193 108	-76 483
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	86 185	15 627	-6 200	-6 601	-6 850	-5 520
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-455 219	-1 488 696	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	134 712	150 339	144 139	137 538	130 688	125 168
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	521 586	2 010 282	1 922 302	1 830 998	1 637 890	1 561 407
Netovõlakoormus (eurodes)	386 874	1 859 943	1 778 163	1 693 460	1 507 202	1 436 239
Netovõlakoormus (%)	92,4%	488,7%	502,9%	478,9%	426,2%	406,2%

Põhilisteks tegevusvaldkondadeks ettevõttel on joogivee tarbijateni toimetamine ning heitvee ärajuhtimine ja puhastamine. Kõrval teenusena pakutakse põhitegevusega seonduvaid teenuseid, heakorra teenuseid ja reisijate veeteenust.

Eelarvestrateegia perioodil on AS-s Häädemeeste VK arvestatud hinnatõusuga, kuna investeermistegevuse tulemusena peaks teenuse kvaliteet oluliselt paranema.

Eelarvestrateegias on kajastatud 2022. aasta investeermistegevusena Võiste alevi ÜVK (Võiste vee- ja kanalisatsioonitrasside, reoveepumpla ja -puhasti renoveerimine, veetrassi ehitus Sadama tn-lt Mäe tn-le) 469,9 tuhat eurot. Rahastuse saanud projekti toetus SA-lt KIK on 258,0 tuhat eurot ja omaosalus 211,9 tuhat eurot. Omaosaluse tagamiseks võttis OÜ Vesoka laenu summas 204,0 tuhat eurot, lepingu pikkus 5 aastat (Häädemeeste valla garantii). OÜ Vesoka ühendati alates 01.01.2023 AS-ga Häädemeeste VK. Laenuga seotud kohustused läksid üle AS-le Häädemeeste VK.

AS Häädemeeste VK investeeringu objekt on Häädemeeste aleviku ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni rekonstrueerimise projekt 2022-2023 aastal (SA KIK projekt). Projekt sai rahastuse otsuse 2021. aastal (omaosalus oli siis 60% projekti kogumaksumusest).

Projekti kogumaksumus on 3210,7 tuhat eurot, millest SA- lt KIK toetus 1277,5 tuhat eurot. Omaosaluste eest tasumiseks võttis AS Häädemeeste VK laenu AS- lt Swedbank summas 1900 tuhat eurot 20-ks aastaks. Häädemeeste Vallvolikogu andis Häädemeeste

Vallavalitsusele 17.02.2022 otsusega nr 15 loa AS-i Häädemeeste VK laenu garanteerimiseks perioodil 2022-2042.

AS Häädemeeste Vk laenu jääk seisuga 31.12.2023 on 2010,3 tuhat eurot.

Näitajad	2023	2024	2025	2026	2027
Aktsiakapitali suurendamine (euro)	124 640	191 000	189 000	283 100	161 000
Laenu intresside tasumine (euro)	69 600	102 800	97 900	90 400	83 600
Laenu tagastamine (euro)	55 040	87 980	91 304	193 108	76 483

Laenude tagasimakse ja laenu intressi vahendid tulevad AS Häädemeeste VK vee ja kanalisatsiooni müügitulust, abonementtasu laekumistest, valla toetusest ja aktsiakapitali suurendamisest.

7. Finantsdistsipliini tagamise meetme täitmine

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmeks:

- kinnipidamine nõuetest põhitegevuse tulemile;
- kinnipidamine netovõlakoormuse ülemmäärast.

Nende näitajate alusel otsustatakse KOV- i finantsolukorra üle ning nende täitmata jätmine võib kaasa tuua sanktsioonid.

Antud eelarvestrateegia puhul on prognoosid koostatud tekkepõhise arvestuste alusel. Eelarvestrateegia annab ülevaate omavalitsuse majandusolukorrast, sealhulgas arvnäitajad, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse määra arvutamiseks. Põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakoormus arvutatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel st kohaliku omavalitsuse üksuse kohta aruandeaasta lõpu seisuga.

Kohaliku omavalitsuse üksuse põhitegevuse tulemi ja tegelik netovõlakoormus (eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks prognoositav) vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-dele 33 ja 34 iga aasta lõpu seisuga on esitatud tabelis 8.

Netovõlakoormus leitakse võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahena. Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe.

Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne.

Tabel 8 Häädemeeste valla arvestusüksuse finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmise ülevaade perioodil 2022-2027

Arvestusüksus Häädemeeste vald	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	9 836 975	10 796 910	10 917 320	11 171 370	11 598 175	11 598 175
Põhitegevuse kulud kokku	8 711 508	10 007 084	10 352 062	10 352 062	10 352 062	10 352 062
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksed</i>	393	393	393	393	393	393
Põhitegevustulemi	1 125 468	789 826	565 258	819 308	1 246 113	1 246 113
Investeeringustegevus kokku	32 782	-1 220 402	-373 320	-278 397	-590 942	-414 137
Eelarve tulemi	1 158 250	-430 576	191 938	540 911	655 171	831 976
Finantseerimistegevus	184 891	985 759	-583 189	-566 534	-675 985	-566 387
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	787 686	-933 513	-391 251	-25 623	-20 814	265 589

Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-555 455	-1 488 696	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	1 528 955	595 442	204 191	178 568	157 754	423 343
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	5 652 131	6 637 497	6 053 915	5 486 988	4 810 610	4 243 830
Netovõlakoormus (eurodes)	4 123 176	6 042 055	5 849 724	5 308 420	4 652 856	3 820 487
Netovõlakoormus (%)	41,9%	56,0%	53,6%	47,5%	40,1%	32,9%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	9 836 975	8 637 528	8 733 856	8 378 528	9 972 048	8 725 542
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	100,0%	80,0%	80,0%	75,0%	86,0%	75,2%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	5 713 799	2 595 473	2 884 131	3 070 107	5 319 192	4 905 055

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus näeb ette eraldi piirangud Hädemeeste vallale ja Hädemeeste valla arvestusüksusele, et hoida lahus Hädemeeste valla ja temast sõltuva üksuse finantstegevuse tulemused ja finantsseis.

Finantsdistsipliini meetmete rakendamisel kasutatakse üksusepõhist lähenemist, sest omavalitsuse poolt moodustatud üksuste finantstegevus mõjutab oluliselt omavalitsusüksuse finantsseisu.